

"Ve saniyen: Belâgat-ı irşadiyenin şe'nindendir ki, avâmın nazarına, âmmenin hissine, cumhurun fehmine göre hareket yapılınsın ki, nazarları tevahhuş, fikirleri kabulden imtinâ etmesin..." Bu paragrafı açıklar mısınız?

"Ve sâniyen: Belâgat-ı irşadiyenin şe'nindendir ki avâmın nazarına, âmmenin hissine, cumhurun fehmine göre hareket yapılınsın ki nazarları tevahhuş, fikirleri kabulden imtina etmesin. Binaenaleyh cumhura olan hitabın en belîği zahir, basit, sehil olmasıdır ki âciz olmasınlar. Muhtasar olsun ki melûl olmasınlar. Mücmel olsun ki lüzumlu olmayan tafsilden nefret etmesinler."(1)

Belâgat-ı irşadiye: Hitâbettiği kimselere göre uygun, tam yerinde, düzgün ve hakikatli güzel söz söyleme sanatıdır. Yani mukteza-yı hâle mutabık söz söyleme becerisi ve sanatıdır.

Belâgat, hem düzgün hem yerinde söz söylemeyi öğreten ilmin de adı olur.

Muhatabımız avam ve basit anlayışlı insanlar ise, hitabımız da ona göre basit ve anlaşılır olmalıdır. Şayet avam bir insana yüksek perdeden ve çok derin ve ilmi bir şekilde hitap edersen, o kişi meseleyi anlayamayacağı için senden kaçır ve ürker, bir daha sana yanaşmak istemez.

İnsanların geneli avam ve basit anlayışlı kişilerden oluştuğu için, onlara hitap ederken zahir / açık ve anlaşılır, basit / karmaşık ve derin olmayan, sehl / kolay ve anlaşılır, muhtasar / uzun ve karmaşık olmayan, mücmel / özet ve sade bir dil, anlaşılır bir metot kullanılmalıdır. Ta ki anlatılanları anlamaktan aciz kalmasınlar.

Kur'an hitap ederken bu özellikler ile hitap etmiştir. Çünkü Kur'an'ın muhatap kitlesini oluşturan insanların çoğunluğu avam ve basit anlayışlı insanlardan oluşmaktadır. Ama bunun yanında remiz ve işaretler ile de havas tabakayı da ihmal etmemiştir.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, On Dördüncü Reşha.](#)